

Modersmål

Kursplan - Modersmål utom nationella minoritetsspråk

Språk är människans främsta redskap för att tänka, kommunicera och lära. Genom språket utvecklar människor sin identitet, uttrycker känslor och tankar och förstår hur andra känner och tänker. Att ha ett rikt och varierat språk är betydelsefullt för att kunna förstå och verka i ett samhälle där kulturer, livsåskådningar, generationer och språk möts. Att ha tillgång till sitt modersmål underlättar också språkutveckling och lärande inom olika områden.

Syfte

Undervisningen i ämnet modersmål ska syfta till att eleverna utvecklar kunskaper i och om modersmålet. Genom undervisningen ska eleverna ges möjlighet att utveckla sitt tal- och skriftspråk så att de får tilltro till sin språkförmåga och kan uttrycka sig i olika sammanhang och för skilda syften. Undervisningen ska bidra till att eleverna erövrar kunskaper om modersmålets uppbyggnad och blir medvetna om modersmålets betydelse för det egna lärandet i olika skolämnen.

Undervisningen ska stimulera elevernas intresse för att samtala, läsa och skriva på modersmålet. Genom undervisningen ska eleverna ges möjlighet att läsa och reflektera över skönlitteratur och andra typer av texter. Därigenom ska eleverna ges möjlighet att utveckla sitt språk, sin identitet och sin förståelse för omvärlden. Undervisningen ska också bidra till att eleverna utvecklar kunskaper om och tilltro till sin förmåga att formulera egna åsikter och tankar i olika slags texter. De ska även stimuleras till att uttrycka sig genom andra estetiska uttrycksformer.

Undervisningen ska ge eleverna förutsättningar att utveckla sin kulturella identitet och sin flerspråkighet. Genom undervisningen ska eleverna därför ges möjligheter att utveckla sina kunskaper om kulturer och områden där modersmålet talas. Undervisningen ska också bidra till att eleverna utvecklar ett jämförande förhållningssätt till kulturer och språk.

Undervisningen i ämnet modersmål ska ge eleverna förutsättningar att utveckla

- förmåga att formulera sig och kommunicera i tal och skrift i olika sammanhang,
- förmåga att läsa och reflektera över olika typer av texter, och
- kunskaper om traditioner, kulturella företeelser och samhällsfrågor i områden där modersmålet talas.

Centralt innehåll

I årskurs 1– 3

Läsa och skriva

- Lässtrategier för att avkoda och förstå enkla texter.
- Strategier för skrivande av ord, fraser och meningar.
- Läsriktning samt skrivteckens form och ljud i jämförelse med svenskan.

Tala, lyssna och samtala

- Kommunikation i olika sammanhang. Att lyssna, svara, fråga och berätta samt uttrycka känslor, kunskaper och åsikter.
- Muntliga presentationer och muntligt berättande.
- Strategier för att förstå och göra sig förstådd, till exempel genom kroppsspråk, bilder och tecken.
- Uttal, betoning och satsmelodi.

Texter

- Berättande texter och poetiska texter för barn i form av bilderböcker, rim, ramsor och sånger från områden där modersmålet talas.
- Beskrivande och förklarande texter för barn med anknytning till traditioner och företeelser i områden där modersmålet talas.
- Filmer och dramatiserade berättelser för barn.

Kultur och samhälle

- Traditioner och högtider som eleven möter i olika sammanhang.
- Lekar och musik från områden där modersmålet talas.

I årskurs 4– 6

Läsa och skriva

- Lässtrategier för att avkoda och förstå enkla texter.
- Strategier för skrivande av olika typer av enkla texter om ämnen som är välbekanta för eleven.
- Modersmålets grundläggande struktur.

Tala, lyssna och samtala

- Kommunikation i olika sammanhang. Att lyssna, svara, fråga och berätta samt uttrycka känslor, kunskaper och åsikter.
- Muntliga presentationer och muntligt berättande. Bilder, digitala medier och verktyg samt andra hjälpmedel för att planera och genomföra en muntlig presentation.
- Strategier för att förstå och göra sig förstådd, till exempel genom kroppsspråk, bilder och tecken.
- Uttal, betoning och satsmelodi.

Texter

- Berättande texter och poetiska texter för barn och unga från områden där modersmålet talas.
- Beskrivande och förklarande texter för barn och unga med anknytning till traditioner och företeelser i områden där modersmålet talas.
- Filmer och dramatiserade berättelser för barn och unga.

Kultur och samhälle

- Traditioner och högtider som eleven möter i olika sammanhang.
- Lekar och musik från områden där modersmålet talas.

I årskurs 7– 9

Läsa och skriva

- Lässtrategier för att avkoda och förstå texter. Att urskilja texters syfte, avsändare och sammanhang.
- Strategier för skrivande av olika typer av texter. Hur man anpassar texters innehåll till olika mottagare. Skapande av texter där ord, bild och ljud samspelar.
- Modersmålets grundläggande struktur. Ordbildning och meningsbyggnad på modersmålet i jämförelse med svenskan.

Tala, lyssna och samtala

- Kommunikation i olika sammanhang och för olika syften. Att uttrycka intresse och engagemang samt åsikter och argument.
- Muntliga presentationer och muntligt berättande med anpassning av språk, innehåll och disposition efter syfte och mottagare.
- Strategier för att förstå och göra sig förstådd, till exempel genom kroppsspråk, bilder och tecken.
- Uttal, betoning och satsmelodi i jämförelse med svenskan samt olika talade variationer av modersmålet.

Texter

- Berättande texter och poetiska texter för ungdomar från områden där modersmålet talas. Berättande texters budskap, uppbyggnad och innehåll.
- Beskrivande och förklarande texter, till exempel instruktioner och tidningsartiklar, med anknytning till traditioner och företeelser i områden där modersmålet talas.
- Filmer och dramatiserade berättelser för ungdomar.
- Språkliga drag, ord och begrepp i olika typer av texter.

Kultur och samhälle

- Traditioner, kulturella uttryck och andra företeelser i områden där modersmålet talas.

- Några aktuella samhällsfrågor i områden där modersmålet talas. Barns och ungdomars vardagsliv där i jämförelse med barns och ungdomars vardagsliv i Sverige.

Betygskriterier

Betygskriterier för betyget E i slutet av årskurs 6

Eleven samtalar om bekanta ämnen och **medverkar** i att upprätthålla samtalen. Dessutom **medverkar** eleven i att förbereda och genomföra enkla muntliga framställningar. Utifrån modersmålets särdrag skriver eleven **ord och enkla meningar** samt **medverkar** i att skriva och strukturera texter.

Eleven läser **enkla** texter med bekant innehåll och **kända ord** på modersmålet och **medverkar** i att visa förståelse av innehållet. Eleven **bidrar** också till resonemang om innehållet i olika texter.

Eleven **medverkar** i att ge exempel på några traditioner och högtider i områden där modersmålet talas.

Betygskriterier för betyget D i slutet av årskurs 6

Elevens kunskaper bedöms sammantaget vara mellan C och E.

Betygskriterier för betyget C i slutet av årskurs 6

Eleven samtalar om bekanta ämnen och upprätthåller samtalen på ett **delvis fungerande** sätt. Dessutom förbereder och genomför eleven enkla muntliga framställningar på ett **delvis fungerande** sätt. Utifrån modersmålets särdrag skriver eleven texter med **flera meningar** samt strukturerar texterna på ett **delvis fungerande** sätt.

Eleven läser texter med bekant innehåll på modersmålet med **visst flyt** och visar **grundläggande** förståelse av innehållet. Eleven för också **enkla** resonemang om innehållet i olika texter.

Eleven ger med **viss säkerhet** exempel på några traditioner och högtider i områden där modersmålet talas.

Betygskriterier för betyget B i slutet av årskurs 6

Elevens kunskaper bedöms sammantaget vara mellan A och C.

Betygskriterier för betyget A i slutet av årskurs 6

Eleven samtalar om bekanta ämnen och upprätthåller samtalen på ett **fungerande** sätt. Dessutom förbereder och genomför eleven enkla muntliga framställningar på ett **fungerande** sätt. Utifrån modersmålets särdrag skriver eleven texter med **flera meningar och tydligt innehåll** samt strukturerar texterna på ett **fungerande** sätt.

Eleven läser texter med bekant innehåll på modersmålet med **flyt** och visar **god** förståelse av innehållet. Eleven för också **utvecklade** resonemang om innehållet i olika texter.

Eleven ger med **säkerhet** exempel på några traditioner och högtider i områden där modersmålet talas.

Betygskriterier för betyget E i slutet av årskurs 9

Eleven samtalar om varierande ämnen samt **medverkar** då i att upprätthålla samtalen och framföra åsikter och argument. Dessutom **medverkar** eleven i att förbereda och genomföra muntliga framställningar. Utifrån modersmålets särdrag skriver eleven **enkla** texter med flera meningar och tydligt innehåll samt **bidrar** till att anpassa texterna till olika sammanhang. Dessutom **medverkar** eleven i att strukturera texterna.

Eleven läser **enkla** texter på modersmålet och **medverkar** i att visa förståelse av innehållet. Eleven **bidrar** till resonemang om innehållet i olika texter och **medverkar** i att återge delar av innehållet.

Eleven **medverkar** i att ge exempel på några traditioner, kulturella företeelser och samhällsfrågor i områden där modersmålet talas.

Betygskriterier för betyget D i slutet av årskurs 9

Elevens kunskaper bedöms sammantaget vara mellan C och E.

Betygskriterier för betyget C i slutet av årskurs 9

Eleven samtalar om varierande ämnen samt upprätthåller då samtalen och framför åsikter och argument på ett **delvis fungerande** sätt. Dessutom förbereder och genomför eleven muntliga framställningar på ett **delvis fungerande** sätt. Utifrån modersmålets särdrag skriver eleven olika slags texter med flera meningar, varierat ordval och tydligt innehåll samt **anpassar delvis** texterna till olika sammanhang. Dessutom strukturerar eleven texterna på ett **delvis fungerande** sätt.

Eleven läser olika slags texter på modersmålet med **visst flyt** och visar **grundläggande** förståelse av innehållet. Eleven för **enkla** resonemang om innehållet i olika texter och återger delar av innehållet på ett **delvis relevant** sätt.

Eleven ger med **viss säkerhet** exempel på några traditioner, kulturella företeelser och samhällsfrågor i områden där modersmålet talas.

Betygskriterier för betyget B i slutet av årskurs 9

Elevens kunskaper bedöms sammantaget vara mellan A och C.

Betygskriterier för betyget A i slutet av årskurs 9

Eleven samtalar om varierande ämnen samt upprätthåller då samtalen och framför åsikter och argument på ett **fungerande** sätt. Dessutom förbereder och genomför eleven muntliga framställningar på ett **fungerande** sätt. Utifrån modersmålets särdrag skriver eleven olika slags texter med flera meningar, varierat ordval och tydligt innehåll samt **anpassar** texterna till olika sammanhang. Dessutom strukturerar eleven texterna på ett **fungerande** sätt.

Eleven läser olika slags texter på modersmålet med **flyt** och visar **god** förståelse av innehållet. Eleven för **utvecklade** resonemang om innehållet i olika texter och återger delar av innehållet på ett **relevant** sätt.

Eleven ger med **säkerhet** exempel på några traditioner, kulturella företeelser och samhällsfrågor i områden där modersmålet talas.